
IRODALMI MÚZEUM

CSUKA ZOLTÁN LEVELEIBŐL

Csuka Zoltán, a tizenhárom évre Jugoszláviában „rekedt” jeles költő, író, műfordító, folyóirat-alapító irodalmi tevékenységét az akkori itteni „mostoha kiadási-terjesztői körülmények között” csak úgy érthette el, ha szigorú, megalkuvás nélküli munkára ösztönzi munkatársait, segédszerkesztőit, terjesztői megbízottait. Ez nemcsak Csuka Zoltánra, illetve a Vajdasági Írásra, a Kalangyára vonatkoztatható, hanem a többi akkori lapra, folyóíratra is, többek között az Alföldre, a Naplóra, a Jugoszláviai Magyar Életre.

Hogy Csuka Zoltán nem tűrte meg a hanyérlést, a tétlenséget, a határidők betartásának pontatlanságát, az kítúnik az alábbi két, ez ideig nem publikált leveléből is, melyeket Bencz Boldizsárhoz írt.

Első levelét Újvidékről, a Reggeli Újság szerkesztőségéből küldi Bácsföldvárra, az ott élő és alkotó Bencz Boldizsárnak:

Novi Sad, 1932. július 12.

Kedves Bencz Boldizsár,

már az első napon megdöbbenéssel tapasztaltam, hogy kötelességednek nem tettél eleget, és hétfői, valamint kedd délelőtti munkateljesítményedről nem tájékoztattál, de egyetlen címet sem küldtél, amelyekre a mutatószámot elküldjem. Délután fél hatkor pedig nagy kegyesen telefonüzenetet méltóztattál küldeni.

Felhívom nagybecsű figyelmedet arra, hogy ha ez még egyetlenegyszer megismétlődik, nyomban visszarendellek, és végleg likvidáljuk egymással a dolgokat. Semmiféle szelídítómunkát nem vagyok hajlandó végezni.

Ezért kérek utóljára: méltóztass a ma déli futárpostával kimerítő tudósítást küldeni: 1. hány levelet küldtél szét és milyen címekre. 2. Milyen eredménnyel dolgozott a Hallgató.

Nehogy hiábavaló munkát végezzél, értesítelek, hogy pontosan hetven példány Kalangya van idehaza, tehát ennyi levelet írjál meg. Ha ezzel készen vagy, gyere vissza. Természetesen azonban Buzással előbb feltétlenül látogasd meg alapító előfizetés végett Strelitzkyt, Nojcseket, özv. Hartmann Refelnét és dr. Havas Emilt (utóbbtól cikket is hozz a Kalangya negyedik száma részére).

Eredményes munkát kíván

barátod: Csuka Zoltán

A következő levélre vonatkozóan annyit jegyzek meg, hogy Csuka, a Kalangya felelős szerkesztőjéhez írja a levelet 1933 januárjában. Bencz Boldizsár hanyagságáról Kende Ferenc, a szabadkai Literaria Könyv- és Hírlapterjesztő Vállalatból írt levele is tanúskodik. Az 1933. március 10-én levélben Kende többek között arra kéri Bencz Boldizsárt, „hogy a Kalangya kiadóhivatala részére beinkasszált összeget legyen szíves beküldeni...”, majd így folytatja: „Ez az utolsó felszólításunk. Amennyiben összes ügyeit nem rendezi, úgy a beérkezett levelek alapján kénytelenek leszünk Önt sikkasztásért feljelenteni. Ne tartson bennünket elenségének, és vegye tudomásul, hogy kizárólag az Ön viselkedése kényszerít bennünket erre a kellemetlen dologra.”

Csuka Zoltán a következő levelet küldi Bencz Boldizsárnak:

Novisad, 1933. január 9.

N.

Bencz Boldizsár úrnak

Szobotica — Bacsko-Gradiste

Kedves Bencz Boldizsár,
mint értesülök, alig egy héttel karácsonyi teljes egy heti elmaradásod után január hatodikán ismét minden előzetes bejelentés nélkül eltávoztál a munkából, és a mai napig nem tértél vissza. Tekintettel korábbi írásbeli megegyezésünkre én ezt a távozást szerződésszegésnek és dezertálásnak tekintem, és értesítelek, hogy a Kalangya felelős szerkesztését mától kezdve Szabó Sipos Ferenc

vette át, egyben arról is értesítelek, hogy a magam részéről további munkásságodra nem számítok. Január havára előre kifizetett tiszteletdíjaddal rendelkezhetel, azt nem követelem vissza, a munkát azonban hagyjad abba.

Igen sajnálom, hogy a dolgoknak így kellett végződniek, a történetek után azonban lehetetlennek látom további együttműködésünket. Ez legyen intő lecke életed további részére, amikor remélhetőleg óvakodni fogsz hasonló marhaságokat elkönyvelni. Hálát és köszönetet eddigi támogatásomért nem várok, te is ember vagy, szabadon hátba támadhatsz.

Csuka Zoltán

Bencz Boldizsár válasza, levelei Csuka Zoltánhoz nem maradtak meg másolatban. Egy levélpapíron mindössze az alábbi mondatrész olvasható, ami kétségkívül kapcsolatba hozható Csuka Zoltán első levelével: „Kedves jó Szerkesztő uram, — engedje meg, hogy egy kis sztrájk után ismét kellemetlen . . .”

Azzal a céllal teszem közzé e két fennmaradt Csuka-levelet, hogy jobban megismerhessük a két jeles irodalmár egyéniségét, az akkori körülményeket, s hogy megmentsük a magántulajdonban levő leveleket az elkallódástól.

WEISSENBECK József

